

Чавдар Венелинов Ветов
РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ
SUMMARIES OF THE SCIENTIFIC PUBLICATIONS

**Българското националноосвободително движение през погледа на
фотографията.**

Институт за исторически изследвания – БАН. С. 2023 г., 302 стр.

Резюме на български

Интересът сред българското общество към революционното ни движение от епохата на Възраждането е актуален през всичките години от Освобождението до сега. Постоянно се появяват нови критични изследвания, публикуват се мемоари, документи, литературни произведения, публицистика, материали в пресата. Информацията за личностите, взели участие в тези събития, за местата, където те са се случили бихме могли да добием както от описанието, дадено от техни съвременници и по-късни изследователи, така и от запазените изображения – създадени от художници, но също и от фотографи. Книгата „**Българското националноосвободително движение през погледа на фотографията**“ има за основна цел да разкрие пред читателя една непозната картина на борбите за национално освобождение, чрез представяне на част от съхраняваните в българските архиви фотографии, свързани с борбата за национална независимост: снимки на революционери, на исторически места, отношението на следосвобожденското общество към тези събития. Образите, съчетани с историческия разказ дават една по-богата представа за освободителното движение.

Изследването започва с представяне на първите фотографии на българи, направени в чужбина. Следва появата и развитието на фотографията по българските земи в периода около 50 те години на XIX век – дадена е кратка информация за чуждите фотографи, действащи тук, а през 60 те години и появата на българите – фотографи („светлописци“). Накратко е обърнато внимание и на биографиите на някои от фотографите и участието им в революционното движение.

Във втората глава са представени снимки на революционни дейци в хайдушко и четническо облекло – те са в униформи на Първата българска легия, четници от различни чети, Втората българска легия, Априлското въстание; Ботевата чета; Сръбско-турската война. Освен някои характерни белези на снимките, обърнато е внимание и на историческата обстановка, в която са действали революционните дейци.

Българското опълчение, взело участие в сраженията по време на Руско-турската война е най-масовата проява на съпротивата на народа срещу Османската империя. Поради това, в поредната глава са разгледани снимките на опълченци, направени по време на действията на Опълчението. Обърнато е внимание на фотографии на бившите поборници и след Освобождението – тези снимки са свидетелства за стремежа на обществото да не бъде забравено делото на воювалите за свободата. Снимките илюстрират и тяхната обществена активност – опълченците участват в различни тържества и отбелязвания на исторически събития, запазени са и много техни семейни снимки.

Част от революционните дейци не са участвали в чети и въоръжени отряди, други, въпреки участието си не са се фотографирали с униформи като четници. Те са заснети в цивилно облекло, като обикновени граждани – някои от тези фотографии са разгледани в четвърта глава. Част от тях са правени преди Освобождението, други след това. Те показват бившите революционери като участници в строежа на свободна България.

Изграждането на национална идентичност е процес, свързан с проучването, запазването и популяризирането на българската история и културно-историческо наследство. Революционните борби не са забравени след Освобождението. Институции, будители и общественици организират и провеждат чествания, издигат се паметници, фотографират се поборници, правят се възстановки – т.е. провеждат се всякакви активности, имащи за цел да популяризират сред обществото делото на революционерите и историята на националноосвободителното движение.

В последната глава на книгата е обърнато внимание на ролята на фотографиите в процеса – на запазване на спомена за революционните борби – фотографии на исторически сгради, свързани с революционното ни движение, местности с историческо значение както и други артефакти от близкото минало – конкретно фотографии на така важния за нас кораб Радецки. Проучени са и снимки, отразяващи моменти от чествания и други събития, свързани с революционното движение – с Априлското въстание, Ботевата чета и т.н. В този случай фотографиите се превръщат в уникални свидетелства за стремежа на българското общество в края на XIX и първите десетилетия на XX век към запазване спомена за историческото ни минало, както и почитане на падналите герои от революционното ни движение. След Освобождението, за да бъдат популяризирани някои важни събития от нашата история, се създават възстановки, които са фотографирани. По този начин се „възкресяват“ забележителни исторически моменти от революционното движение. Изображенията, съчетани с обяснителния текст към тях представят по уникален начин освободителното движение – революционерите придобиват неповторим образ, отделящ ги от забравата и съхранен за вековете.

Bulgarian national liberation movement through the eye of photography

Резюме на английски

The interest among the Bulgarian society to revolutionary movement is actual during the whole period from the Liberation to the modern times. New books, memories, articles, novels are published. In the present days new source of information reveals the past – the photography. The main aim of the research “Bulgarian national liberation movement through the eye of photography” is to present interesting picture of the Bulgarian struggles for national liberation by photographs preserved in some Bulgarian archives. The book includes images of the prominent Bulgarian revolutionaries, but also of the unknown activists, forgotten by the next generations. This is a “visual history” of Bulgarian revolutionary movement.

First chapter “The Bulgarians and the photography” presents the history in photography in short and how the foreigners from West Europe spread the photography through the Bulgarian lands. This new method for presenting the reality hugely impressed the Bulgarian iconographers and painters.

Bulgarian and foreign photographers are authors of the images of the revolutionaries from the First Bulgarian league, the detachments from the 60's years of 19 century, the Second Bulgarian league, the April uprising, the Serbian – Turkish war from 1876 – this period and activities are examined in second chapter “Photographies of revolutionaries in military uniforms”. The revolutionary activists are presented in various military uniforms and weapons – swords, rifles and etc. The revolutionaries are part from the Bulgarian society, others are immigrants, and they live in Balkan towns as Bucharest, Belgrade and etc. Many of them are merchants, teachers, craftsmen, journalists. Some photographs pay attention to the images of the revolutionaries as citizens with civilian clothes – and these portraits also suggest the revolutionary energy. Their image as a civilians is revealed in the fourth chapter “Photographies of revolutionaries in civil clothes”.

The most prominent Bulgarian military detachment is the “Bulgarian opalchenie“ (volunteer army), acted during the Russian – Turkish war 1877 – 1878 . The next chapter is related to this memorable moment from the Bulgarian history. The volunteers are photographed during the war, others – after the Liberation 1878. Many of them are honorable guests to various commemorations and events devoted to the struggle for national liberation. They are photographed in front of historical monuments and with their families and friends. They are in original volunteer`s uniforms. This photographs are evidence for the permanent respect shown by the society to the volunteers (opalchenci).

The Revolutionary struggles are not forgotten after 1878. The Bulgarian national liberation movement has a serious effect on the collective consciousness of Bulgarian society. After the Liberation, many scholars examine and popularize historical events and activities of the revolutionaries related to the struggle against the Ottoman Empire. The constructing of national identity is a process related to researching, preservation and popularization of Bulgarian past and cultural-historical heritage. At the head of this activity are Bulgarian institutions, local teachers and priests, public figures.

Celebrations were held, reconstructs of historical events were organized and monuments were erected. Many of these events were photographed. The fifth chapter examines some photographs, reflecting the striving of the Bulgarian society to preserve the memory for the Bulgarian revolutionary movement. They are images of buildings and places with historical importance, monuments, group and personal photographs of combatants, etc. Some dramatic scenes from our history are re-enacted and photographed, in this way the revolutionary movement “revive” in the consciousness of the modern society. The images, combined with the text create a unique picture of the Bulgarian liberation movement. The book includes photographs found in various local and central archival collections - Scholarly archive of Institute for Historical studies in the Bulgarian academy of sciences, Central and Regional state archives and Bulgarian Historical archive of ‘St. st. Cyril and Methodius’ National Library. Thus, the photographs are not only evidences for history, but they build national self-confidence and raise interest to the Bulgarian history in the society.

Споменът за освободителните борби на българите във фотографията след Освобождението. Исторически преглед, 2022, № 4, стр. 5 - 25

Резюме на български:

Освободителните борби оставят дълбока следа в колективното съзнание на българите след Освобождението. Поради това се развива процес на проучване, събиране и популяризиране всякакъв вид свидетелства за нашето минало – включително и фотографии, отнасящи се до националноосвободителното движение. Организирано са чествания, издигат се монументи, провеждат се възстановки – много от тези събития са заснети. По този начин фотографиите се превръщат в свидетелства, отразяващи желанието на обществото да съхрани спомена за революционната борба. В статията са разгледани фотографии на сгради от историческо значение, монументи, групови или персонални портрети – всички свързани с движението за национално освобождение. Проучените визуалните документи са съхранявани в местни или централни архивохранилища. Разгледана е ролята на фотографиите като фактор в процеса на запазване историческата памет за движението за политическа независимост и тяхната роля за конструиране на национална идентичност.

The Memory of the Liberation Struggles of the Bulgarians in the Photography after the Liberation

Резюме на английски

The liberation struggles during the Revival left a deep imprint on the collective consciousness of Bulgarian society. A process of searching for, preserving and popularizing evidence of the past of all kinds was being developed – including photographs, regarding the events and personalities related to the struggle for the liberation of the Bulgarians from the Ottoman rule. Celebrations were held, monuments were erected, historical events were re-enacted. Many of these events were photographed, thus the photographs became testimonies reflecting the desire to preserve the memory of the revolutionary struggle. The article examines photographs of buildings of historical significance, monuments, group and personal photographs of combatants, etc. They are found in various local and central archival collections. The descriptive method used shows how photographs participated in the process of preserving the historical memory of the movement for political independence and their role in the construction of national identity.

Фотографски свидетелства за българската революционна емиграция. Миграции на хора и идеи в България и Унгария (XIX – XXI век) С., 2018, стр. 74 – 88. Migrations of people and ideas in Bulgaria and Hungary (19 – 21 centuries) Sofia., 2018, Pages 74 – 88

Резюме на български:

Голяма част от портретите на български революционери, останали запазени за поколенията, са направени в ателиетата на румънския фотограф Карол поп де Сатмари, работил в Букурещ, и българина, чието ателие е в Белград, Анастас Стоянович. Някои от българските революционни дейци се снимат в характерно за епохата облекло, други в различни въстанически униформи. Тези фотографии представят нашите революционери по начин, какъвто текстовите извори не могат да покажат. Революционерите, които свързваме с различни акции и идеи за освобождение, чрез фотографиите се показват пред читателя като реални личности.

Photographers` Pieces of Evidence on the Bulgarian Revolutionary Emigration.

Резюме на английски:

A substantial number of the portraits of Bulgarian revolutionaries that have remained for the generations ahead were made in the photo shops of Carol Popp de Szathmári in Bucharest and Anastas Stoyanovic in Beograd. Some of these people have had their photographs taken abroad, as regular folks in plain clothes; others wear military uniforms of different rebel units or Bulgarian Legions. The images show the Bulgarian emigrant revolutionaries in a way that the written sources of that age could never reveal. The revolutionaries of Bulgaria, which we knew for their ideas and actions, now appear before us with their faces as well.

За някои портрети на наши революционни дейци. Наука, кн. 1/2021, том XXXI. Издание на Съюза на учените в България, стр. 52 – 58.

Резюме на български:

В статията са разгледани фотографии на български революционери от епохата на Възраждането. Изображенията са съхранявани в Научния архив на Институт за исторически изследвания – БАН и Български исторически архив към Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Революционерите са представени в цивилни, а не както обикновено сме свикнали да ги виждаме – във въстанически униформи. Някои от тях са в модерни европейски костюми, други в традиционно за българина облекло от това време. Често фотографиите в цивилно облекло са единствени източници на информация за външния вид на революционните дейци. Благодарение на тях, поборниците са представени като граждани, част от един развиващ се процес на модернизация на българското общество.

ABOUT SOME PHOTOGRAPHS OF BULGARIAN REVOLUTIONARY ACTIVISTS

Резюме на английски

Absrtact: The article examines some photographs of Bulgarian revolutionaries from the period of the National Revival. The pictures are preserved in the archives of Institute for Historical Studies – BAS and Bulgarian Historical Archive – St. St. Cyril and Methodius National Library. The photographs present the revolutionaries not in military uniforms, but in civil dress – some of them in modern European suits, others in traditional clothing. Thanks to these pictures the modern society has different view on this important for our history period.

Key words: photographs, Revival, revolutionaries, April uprising, Ottoman empire, archives

Пътят на фотографията от Париж до българските земи – от изобретяването на метода „дагеротипия“ (1839) до Освобождението (1877/78) – Regions, borders, societies, identities in Central and Southeast Europe, 17 – 21 centuries. Collected studies, Sofia - Budapest, 2013, ISBN:978-954-2903-10-9. Pages 149 - 152.

Резюме на български

Появата на фотографията през първата половина на XIX в. дава възможност за бързо и точно визуално възпроизвеждане на заобикалящата човека действителност, каквато другите съществуващи по това време изобразителни техники не предлагат. По този начин, фиксираната чрез метода на фотографията реалност може да се превърне в ценен документ за изследване на миналото.

В търсене на нови и интересни обекти за снимане, европейските фотографи са привлечени от забележителностите в Северна Африка и Близкия Изток – земи, които се намират в границите на Османската империя. Западноевропейското общество се интересува от Ориента, той е екзотичен и непознат, люлка на стари цивилизации, на юдейската, християнска и мюсюлманска религии.

Поради по-изостаналото социално-икономическо положение на османската държава в сравнение с индустриализиращите се европейски общества, тя не разполага със собствени ресурси, за да развие технологичните постижения на Западна Европа. Поради тази причина появата и развитието на фотографското изкуство в Османската империя е дело на чужденци. В техните студия българите се запознават с фотографията – оттам са първите снимки на борците за църковна независимост, революционери, учители, ученици и студенти, търговци и занаятчии.

The road of photography from Paris to the Bulgarian lands: from the Daguerreotype Invention (1839) to the Liberation (1877/78)

Резюме на английски

The appearance of photography in the first half of the 19th century provides us the possibility for a quick and precise visual representation of the real world. In this way, the photography that reflects reality can be viewed as a valuable documents for the research of the past.

European photographers were attracted by the wonders of North Africa and the Near East – land within the borders of the Ottoman Empire. This world was exotic and unknown – a cradle of ancient civilization, a birthplace of Judaism, Christianity and Islam religion. The Empire was socially, technically and economically underdeveloped. Hence, the photographic art in the Empire arose and spread through foreigners. The article presents the introducing with photography of Bulgarian prominent figures in the struggle for independent national church, intellectuals, clerics, teachers, students and revolutionaries, and the first studios in Istanbul visited by the Bulgarians. The foreigners are the first photographers in the Bulgarian lands. The locals learnt photographic techniques from them. Bulgarian Revival intellectuals were the first to explore the technical achievement of Western Europe. Photography was one of them.

Фотографските документи като извор за изследване на миналото. Родознание Genealogia, бр. 3 – 4, 2012 г., стр. 21 – 32.

Резюме на български

Информация за миналото може да бъде извлечена не само от съхранените писмени източници и археологически находки, но и от различните по вид документи с изображения като фрески, миниатюри, гравюри, а от средата на XIX в. нататък и във фотографии.

Тъй като използването на фотографския метод за отразяване на действителността е достъпен за широка част от обществото, като фотографирането отнема само няколко секунди, а и представя най-точно реалността в сравнение с другите изобразителни методи, снимката се налага като най-популярен метод за съхранение на визуална информация.

Фотографиите на архитектурни монументи, на личности и значими за епохата събития дават сведения за степента на индустриалното, икономическото, политическото, културното и религиозното развитие на определена държава, цивилизация, общество. Важните за епохата военни конфликти като Кримската война, Американската гражданска война, Френско-пруската война също са отразени през обектива на фотографа.

Фотографиите предлагат информация за важните исторически моменти и за участниците в различни събития по време на Българското възраждане – училищно и просветно дело, църковно- национална борба, националноосвободително движение.

Фотографските документи съхраняват и разкриват специфична информация, която не може да бъде открита в текстовите документи. Събития или личности, прецизно и подробно описани в даден текстов документ, са възприемани от всеки един изследовател по различен начин – в зависимост от неговото въображение, мироглед и т.н. В случая с фотографията не е така – тя дава точен образ на даден предмет или явление. Използването на фотографиите като исторически извор винаги трябва да е съпътствано от вътрешна и външна критика – установяването на време, място и авторство на фотографията.

Photographic documentation as a source for researching the past

Резюме на английски

Knowledge of the past can be retrieved not only from preserved written sources and archeological artifacts, but also from various types of documents like frescoes, miniatures, engravings and in recent times, from photographs.

Photographic documentation stores and disclose specific information that can not be found in text documents. Events or personalities described in details in a text documents are perceived by each researcher in different ways – depending on his / her imagination, ideology, etc. In the case of photography this is not correct since photographs give an accurate picture of an object or event. However, using photographs as a historical source should always be a subject of internal and external criticism – specifying time, place and authorship of photography.

Изображенията на цар Борис III, публикувани в списание „Илюстрация светлина“. На ползу роду. Сборник в чест на доц. А. Запрянова. С. 2022 г., стр. 99 – 117.

Резюме на български

Списанието „Илюстрация светлина“ представя разнообразни фотографии, свързани с българската история и общество в периода от края на XIX до първите десетилетия на XX век. Изображенията са дело на български и чужди автори, към много от тях е приложен интересен аналитичен текст. В списанието са публикувани десетки фотографии на българските владетели княз / цар Фердинанд I, неговият син и наследник цар Борис III, както и на другите членове на монархическата фамилия.

В студията е обърнато внимание на снимките на цар Борис III – някои от тях представят неговото детство, с майката княгиня Мария – Луиза и роднини. Други изображения са свързани с важния за България политически акт на кръщаване на Борис в православна вяра, както и с неговото възкачване на престола през 1919 г. – едно трудно време за младия монарх. Моменти от сватбата му с италианската принцеса Йоанна също са запазени на снимки. Социалната и политическа активност на владетеля са особено важни за нашата история, изображенията показват срещите му с политици, военни и обикновени хора. Чрез различните по тип фотографии, се създава един интересен и по-завършен образ на българския владетел цар Борис III.

IMAGES OF TSAR BORIS III, PUBLISHED IN MAGAZINE „ILLUSTRATION LIGHT“

Резюме на английски

The review „Illustration light“ presents various photographs related to the Bulgarian society during the period between the end of 19 and first tens of 20 century. They are created by Bulgarian and foreign photographers and the analytical text is attached to some of them. In the magazine there are many images of Bulgarian monarchs prince / king Ferdinand, his son and inheritor Boris III and theirs relatives. This article is focused on the image of the Bulgarian ruler Boris III. Some of the photographs reflect the childhood of Boris - he is with his mother princess Maria Louisa and others members of his family. The texts explains how talented, educated and gentle is the heir of the crown.

The receiving of Orthodox denomination of the young Boris is a serious political act for the evolution of the new Bulgarian state – this event is also reflected on the photographs. Other images show his age of majority in 1912 and important event as the ascension to the throne in 1918; his marriage with Italian princess Giovanna of Italy. The images reflects and social and political activity of the ruler – the meetings with politicians, military man and ordinary people. In this way the photographs create an interesting and complete portrait of the Bulgarian ruler – king Boris III.

Keywords: photographs, magazine, monarchy, images, tsar Boris III, royal dynasty

Фотографията и нейната роля в българското общество (признание и разпространение – от края на 19 век до 30 те години на 20 век). Bulgarian Historical Review, XLIV (2016) 3-4, Pages - 155-187

Резюме на български

В статията е разгледано мястото на фотографията в модернизирания се българско общество. Обърнато е внимание на спецификите на развитието на фотографията след Освобождението – създаване на законови регламенти за практикуването на фотография, организирането на фотографите в професионално сдружение и признаването на фотографията за занаят през 1928 г. с царски указ. Така техните права са гарантирани от закона.

В статията е разгледана ролята на изображенията като коректен отразител на историческите артефакти, разпръснати из българските земи, свързани с нашето културно и историческо наследство. Фотографията се превръща в помощник на археологията.

Представено е географското разпространение на ателиетата по българските земи. Изводът е, че фотографията, като част от модернизацията на свободна България, се превръща във всепризнато средство за точно отразяване на политическия, икономическия и културен живот на страната.

Photography and Its Role in the Bulgarian Society (Winning Recognition and Spreading – Late 19th Century – 1930s)

Резюме на английски

The article examines the place of photography in the modernizing Bulgarian society. The issues related to the development of the photographic craft after the Liberation are outlined, with emphasis on the emergence and evolution of legal regulations for the practice of the photographic profession. Attention is paid to the creation of professional organizations of photographers, and their statutes are also considered. A logic consequence of the long-standing efforts of many prominent photographers was the 1928 Royal Decree, with which photography was recognized as a craft - photographers thus received the protection that was guaranteed by the state to other crafts as well as the corresponding obligations to it. The next step of professional photographers was connected with the effort to reduce the possibility for people without the necessary qualifications to receive masterful testimonials. The picture assumed the role of a correct reflector of the preserved monuments of cultural and historical heritage scattered around the Bulgarian lands – photography becomes an assistant of archeology.

An overview and list of the development and distribution of photographic workshops on the Bulgarian lands from the Liberation to the end of the 1930s are presented. In conclusion, it is argued that from the Liberation until the 1930s photography succeeded in establishing itself as a common means of reflecting the reality – a fact which is explained by the rapid modernization of the Bulgarian state.

Фотографските материали – евристичност и архивиране. Исторически преглед, 3- 4, 2014, стр. 145 - 170

Резюме на български

Целта на статията е да разгледа как фотографиите могат да бъдат източник на информация за историята, както и някои специфики на съхранението им в българските архиви. В епохата на Българското възрождане текстовата информация е основен извор за изследване на миналото. Постепенно с развитието на идеята за национално освобождение сред обществото се налага разбирането за изображенията като средство за запазване на историческата памет. Тъй като разпространяващата се по това време из нашите земи фотография точно отразява реалността, постепенно тя се превръща в извор за изследване на революционното ни движение. Лесното възпроизвеждане на изображенията и тяхното разпространение превръща снимките и в средство за революционна пропаганда. След Освобождението снимките са разглеждани като стойностен носител на информация за революционери, участници в църковнонационалната борба, книжовници и просветители. Налага се идеята за заснемане на археологически находки, като по този начин се запазва и популяризира културно- историческото наследство. Започва целенасоченото събиране не само на писмени документи за миналото, но и на визуални сведения за историята. Фотографират се археологически находки, обогатяващи културно-историческото наследство. Из архивите се създават фотографски сбирки. Обърнато е специално внимание на фотографиите в Научния архив на Българска академия на науките; Български исторически архив при Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“; Централен държавен архив.

Photographic sources – heuristics and archiving

Резюме на английски

The article addresses the issue of photographic materials as sources of information about the past and draws attention to their storage in the Bulgarian archives. During the Bulgarian national revival written records were considered key evidence for the Bulgarian past. In this era national emancipation processes developing in Bulgarian society found expression not only in texts, but also in images. Fine art also became a means of preserving historical memory, and later this trait was transferred to photography too. Photography correctly and accurately reflects reality; photos can be reproduced, printed and distributed.

Therefore, photographs became valuable bearers of information about the most prominent Bulgarian revolutionaries, participants in Church – national struggle, writers and enlighteners. After the Liberation the range of documents that were considered valuable evidence of the past expanded. Interest in photography appeared.

Photos can be found not only in personal funds, but also in institutional archives. Photographing valuable archaeological sites to preserve them for the next generations became common practice. The article looks at some of the specifics of preservation of photographic materials in institutions such as the Scientific Archives of BAS, Bulgarian historical archive at the National Library „St. Cyril and Methodius”, and Central State Archives. Searching, collecting and keeping photographic materials in the biggest Bulgarian repositories is a testament to the fact that society perceives them as a valuable means of preserving historical memory. They, along with the works of historical painting, present our past, but unlike the artistic images, photographs due to their accuracy have significantly greater documentary value.